

Ulvene i Danmark

Kronologien i ulvens genkomst i Danmark

Den generelle opfattelse er, at den første ulv i Danmark i nyere tid er den såkaldte „Thy-ulv“, som blev set i oktober 2012 og fundet død af en byld i december samme år. Men søger man på internettet, kan man finde beretninger allerede i vinteren 2009/2010. Her er der mindst fem trykte eller elektroniske medier, som videregiver beretninger fra sønderjyder om ulv. Blandt andet med vildtkonsulent Svend Hansen, Naturstyrelsen Vadehavet, som en af kilderne. – Ja, jeg blev kontaktet af en person, som var sikker på at have set en ulv ved Jels. Dagen efter henvendte en anden person sig, og hun var også sikker på at have set en ulv ved Stursbøl Plantage. Der lå sne, og de store poteaftryk var afsat som en helt ret linje, ligesom ulve gør. Jeg kunne jo ikke være sikker, men efterfølgende er jeg blevet det; jeg fik mange andre henvendelser oven på omtalen i TV og aviser dengang, og historien har jo bevist, at teorien om ulv ikke var grebet ud af den blå luft dengang sidst i februar 2010, mener Svend Hansen.

Men allerede i efteråret 2004 så den ivrige jæger og professionelle konservator ved Dan Fauna i Silkeborg Benny Helbek en ulv for første gang på sit jagtterræn lige syd for Store Hjøllund. Det skete én gang mere i 2004, og det gentog sig i efteråret 2005. Men han stod ikke frem med sine oplevelser dengang af frygt for reaktionerne på så opsigtsvækkende en nyhed.

Nærværende journalist vil gætte på, at ulvene er begyndt at komme op i Jylland allerede i starten af årtusindet. Jeg tror, at mange mennesker må have set en ulv uden at være klar over, hvad de kiggede på. Folk troede dengang, at de havde set en schæfer eller slædehund.

I marts 2014 deltog jeg i en ulvejagt i Letland, som har den største bestand af ulve i de tre baltiske lande. Ifølge det lettiske jægerforbund blev bestanden opgjort til cirka 1.200 i 2011/12. Letterne havde i sæsonen 2013/2014 en kvote på ikke færre end 300 ulve. Da jeg tog derfra den 29. marts, havde de nedlagt 293. Jeg overværede, at fire ulve – to par – blev nedlagt. Der var tale om yngre ulve, der havde dannet par med henblik på at etablere sig. Oven på min snak med letterne er det mit klare indtryk, at der er en massiv indvandring af ulv fra Hviderusland og Rusland. Disse ulve er pisket til at vandre videre mod vest, fordi så at sige alle egnede terræner er overtaget af etablerede ulvepar i forvejen, og disse vil ikke tolerere fremmede ulve.

Mange af de egnede terræner i både Polen og Tyskland er taget i besiddelse af ulvepar. I Polen blev bestanden i 2013 opgjort til mellem 850 og 900 ulve, og i Tyskland er bestanden i foråret 2015 opgjort til 31 kendte kobler og cirka 300 ulve i alt ifølge den tyske naturbeskyttelsesorganisation NABU. De kendte kobler fordeler sig i delstaterne Sachsen, Brandenburg, Sachsen-Anhalt, Mecklenburg-Vorpommern og Niedersachsen.

Det med at skulle udvandre gælder naturligvis også for unge ulve fra bestandene i både Polen og Tyskland. Set i det lys er det ikke uforståeligt, men snarere logisk, at Jylland – med den store og stadig voksende bestand af kronvildt og endnu uden etablerede ulvepar – virker som et fristende tomrum lige til at spadserere ind i.

steinar@post.tele.dk

Tekst og fotos: Max Steinar

DEN FØRSTE SØNDAG i oktober 2012 blev der set en ulv i Hanstholm Reservatet. Det var IKKE den første ulv, der blev set i Danmark i nyere tid (se faktaboks). Men for første gang blev der i større kredse fæstnet lid til observationen, som blev gjort af en gruppe erfarne ornitologer, heriblandt også nogle med jagttegn. Og den ene af dem tog de fotos, som fik folk i bl.a. Naturstyrelsen til at nikke godkendende til, at der var tale om en ulv (hvilket blev bekræftet, da den blev fundet død af sygdom kort tid efter).

Dermed nåede nyheden rundt i hele landet, at ulven var tilbage i Jylland efter 199 års fravær, siden skytten på Estrup i Nordjylland nedlagde den sidste ulv i Danmark dengang i 1813.

I februar 2013 gik det „løs“ med flere observationer af ulv længere nede i Jylland kulminerende med, at en ulv angreb en flok får ved Harrild Hede. Tre gange skete der angreb, og der-

Status er her i „år tre“ efter ulvens genkomst, at der er fundet DNA af 21 individer og senest af i al fald én tæve. Hvordan går det så i Jylland? Vi har taget pulsen på jægere og lodsejere.

med havde ulven for alvor anbragt sig på den naturpolitiske dagsorden i Danmark.

I starten fastholdt miljøministeren den opfattelse, at myndighederne i Danmark ikke udbetaler erstatning for skader forvoldt af vildt. Men netop de tre angreb på fårene blev for tung en byrde for den holdning, og der blev senere i 2013 etableret en kompensationsordning for angreb på husdyr bevisligt begået af ulv.

Siden indløb der i løbet af 2013 og 2014 flere meldinger om ulv. Enten via fotos fra vildtkameraer, eller fordi jægere og andre mennesker så dem.

Der blev indsamlet mere og mere DNA-materiale i form af afføring eller af spyt på bidsår på dræbte byttedyr. I skrivende stund - ultimo april 2015 - kender vi via disse DNA-prøver til hele 21 forskellige individer, inklusive den døde ulv fra Thy. Senest er der fundet DNA fra hunulv i ni prøver. Nu skal populationsgenetiker Liselotte Wesley Andersen i gang med at grave

sig ned i DNA for at fastslå, om der er tale om én eller flere tæver. Svaret skulle foreligge, når dette læses.

Mange af disse ulve er der kun fundet spor af én gang. Måske er de travet til Tyskland igen. Én af ulvene betragtes dog nu som såkaldt fastboende, idet der er fundet DNA fra den to gange i 2014 og hele syv gange i 2013.

Hvad med det klobbærende vildt?

Blandt jægere har ulven meget naturligt været et hedt samtaleemne. Blandt andet fordi mange jægere har spekuleret på, hvad det store rovdyrs genkomst vil betyde for især det klobbærende vildts adfærd og antal.

Hvad det sidste angår, så er det et emne, som seniorforskerne Aksel Bo Madsen og Peter Sunde, Institut for Bioscience - Vildtbiologi og Biodiversitet ved Aarhus Universitet lavede beregninger på i 2013. Regnestykket tog udgangspunkt i, at en ulv i gennemsnit fortærer fem kg kød dagligt.

En tiendedel af det samlede jagtud-

bytte af kron dyr og rådyr i Jylland ville kunne brødføde cirka 97 ulve. Men ulvene æder ifølge erfaringer fra Tyskland hovedsageligt voksne rådyr og kronkalve/unge kron dyr, og jagtudbyttet af disse to grupper var i alt cirka 1.183.780 kg levende vægt. Skulle alene en tiendedel af jagtudbyttet af kronkalve og voksne rådyr årligt overlades til ulve, vil det kunne udgøre føde for cirka 65 ulve, skriver forskerne. Og alligevel vil det ikke være i stand til at stoppe bestandsfremgangen i kronvildtbestanden på den store halvø. Den bestandsfremgang, som af mange landmænd betegnes som meget problematisk i forhold til skader på afgrøder.

Men hvad så med adfærden hos kronvildtet? Har den ændret sig, efter at der er kommet ulve? Ja, siger nogle. Nej, ikke så vi er sikre på det, siger andre.

Steen Fjederholt er vildtkonsulent hos Naturstyrelsen Midtjylland og har haft rigtigt meget at gøre med >

► emnet - også i relation til besigtigelse af dræbte byttedyr, herunder både tamdyr og vildt.

- Jeg oplever, at når folk har arrangeret store jagter på kronvildt, og det har drillet - altså at dagen er sluttet med lidt eller intet udbytte - så har ulven fået skylden. Det er også ulven, der får skyld for, at vi oplever store eller meget store rudler af kronvildt sidst i sæsonen. Men det fænomen oplevede vi altså også for år tilbage, inden ulvene kom. Jeg er personligt af den opfattelse, at krondyrene - ligesom så mange andre væsener - har oplevet, at det at samle sig i kæmpe flokke giver langt større sikkerhed. Er du én ud af for eksempel 200 i stedet for at være den ene af to, så er dine chancer jo 100 gange større for at slippe fra et angreb af en ulv med livet i behold. Ja, nok endnu større, for med alle de øjne, ører og næser er risikoen for, at et angreb overhovedet kommer til at lykkes, meget mindre, end når en ulv skal snige sig ind på angrebsdistance af to dyr.

- En ændring er der sket de senere år: Tidligere splittede de store rudler sig op i mindre rudler, når de kom ude fra markerne og gik ind i skoven. Det gør de ikke altid i dag. Det kan være på grund af ulven, ja, men det kan også være på grund af, at vi bl.a. i Naturstyrelsen har indført de store bevægelsesjagter for eksempel i Nørlund, Gludsted og Feldborg. Tidligere kunne dyrene - især de gamle hinde - regne ud, hvad der skete, når en almindelig „lille“ drivjagt løb af stables. Det kan de ikke længere. De kan ikke greje, hvor jægerne sidder, eller hvordan de skal bære sig ad med at undgå faren. Det gør dem usikre, og derfor søger de den kollektive beskyttelse ved at blive i de store rudler, mener Steen Fjederholt.

Enten ingen eller masser af dyr

Lige øst for Gludsted Plantage ligger Store Hjøllund Plantage, som er privatejet og på cirka 1.400 hektar. Øst for denne ligger den cirka lige så store Skjærbæk Plantage, og disse tre plantager er så at sige kernen i, hvad der officielt betegnes som Danmarks største sammenhængende skovområde. Her er masser af kronvildt. Og her er mange rapporter om ulv. Direktør for og medejer af „St. Hjøllund Plantage A/S“ er skovfoged Poul Arne Madsen. Ejendommen arrangerer

hver sæson et antal jagter på kronvildt - også betalingsjagter. Men Poul Arne Madsen oplyser, at de sidste to sæsoner har været ringere end normalt.

- Vi har tidligere nedlagt op imod 40 krondyr pr. sæson. Men de sidste to år har tallet ligget mellem 25 og 30, og her kan ulven spille en rolle, mener Poul Arne Madsen. - Jeg kan selvfølgelig ikke sige det med sikkerhed, for vi mangler jo alle at få erfaring med dette dyr.

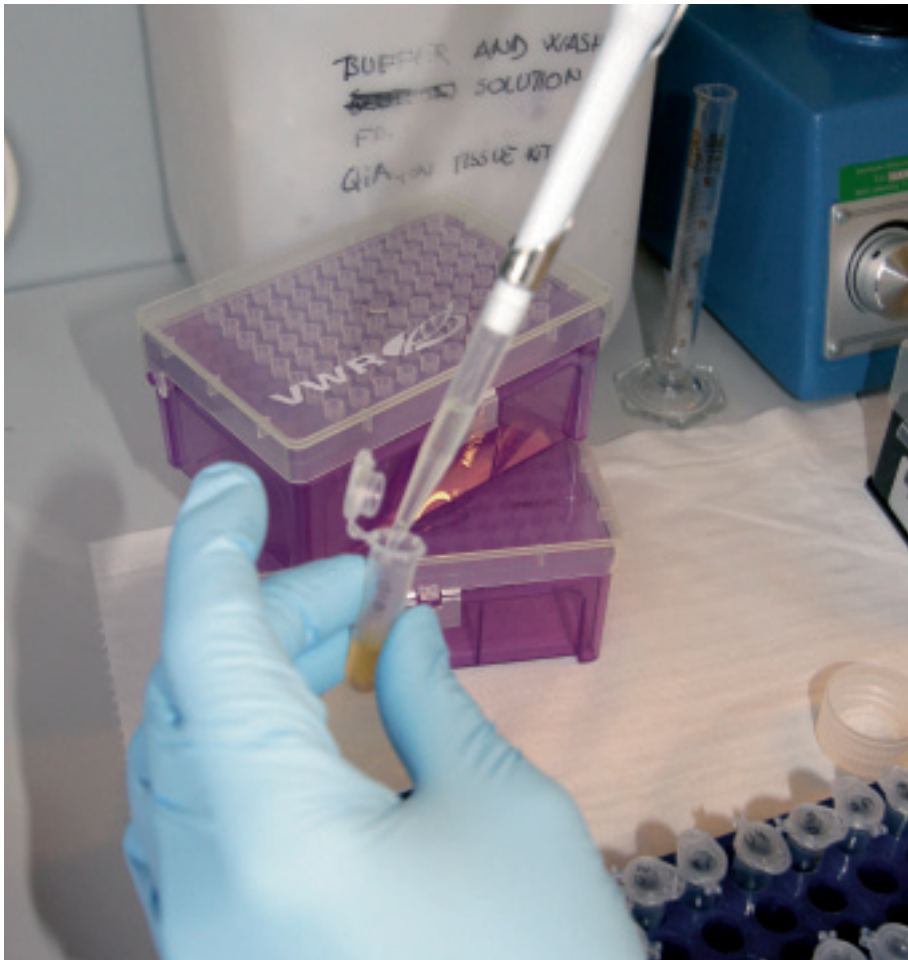
Poul Arne Madsen oplyser, at der i

perioder overhovedet ingen krondyr er i plantagen. Andre gange kan der stå kæmpe rudler.

At der er kommet ulv, har ikke haft nogen indflydelse på brunsten. I samarbejde med de omkringliggende plantager indførte man for syv-otte år siden fredning af seks- og otteendere og aftalte at være skånsom over for 10-endere. Poul Arne Madsen mener, at det har været årsagen til, at starten på brunsten er rykket fra første uge i oktober til cirka første uge af september.

Ifølge fødeundersøgelser fra Tyskland udgør krondyr cirka 20 procent af føden, mens vildsvin tegner sig for 17 procent. Denne dræbte hind - fra St. Hjøllund Plantage - blev bogstaveligt talt pillet helt ren.

Ifølge DNA-undersøgelser er der i skrivende stund - primo marts - fundet spor af i alt 21 forskellige ulve i Jylland. Senest ni DNA-prøver fra hunulv.

kronvildt er blevet ædt eller fjernet. Sammen med sine to nærmeste naboer har Michael Hauge fra og med sidste sæson indledt et samarbejde om tre fællesjagter på kronvildt. Til sammen råder de tre naboer over i alt 400 hektar.

På de første to af disse fællesjagter blev der nedlagt seks og otte dyr (hinder og kalve; bortset fra spidshjorte er naboerne enige om at skåne hjortene) og ingen på den tredje og sidste jagt.

Herudover er der én fællesjagt for alle lodsejere og jægere i hele Søbyområdet, kaldet „Søby Jagten“. På denne jagt i januar 2015 viste der sig at være ulv i området. Michael og en anden jæger opdagede begge helt frisk fod af ulv.

Udbyttet af denne jagt blev et stort, rundt 0. Der blev dog set syv rudler af mellemhjorte, i alt cirka 70 dyr.

- Så mange hjorte har vi aldrig set tidligere, før vi fik seks- og otteendrede fredet. Et dejligt syn. Så alle kron-dyr var ikke „blæst ud“ af området. Og nogle få jægere fik fornøjelsen af at se alle de mange hjorte. Men selvfølgelig er der en effekt her og nu, når der kommer ulve ind i et område. Ligesom når vi jægere afholder jagter. Anderledes kan det ikke værre. Men at én fællesjagt bliver påvirket - det lever vi da med, siger Michael Hauge.

Han er ivrig hjortejæger og drømmer - som så mange andre - om det helt store trofæ. Han har også set rigtig stærke hjorte, og han kan ikke se nogen effekt på brunsten eller dyrenes tilstedeværelse i det tidlige ef- ➤

- Vi lever med det

Fra de gamle brunkulslejer ved Søby syd for Ikast er der kommet mange rapporter om ulv. Midt i området bor Michael Hauge, der er ivrig jæger.

Han ejer cirka 200 hektar og har der- til lejet yderligere cirka 100 hektar.

Han har talrige vildtkameraer opsat på sin ejendom og har fotos af ulv. Han har også oplevet, at slagteaffald fra

Sommerhilsen fra **DANgate**

Danmarks største udvalg af jagstiger fra kr. 1.095,-

Dan Thompson Rævekald fra kr. 175,-

Anbefales af Jægerforbundet

Stort program af foderudstyr til vildsvin, hjorte & fuglevildt

Komplet anlæg med hejs **kr. 1.995,-**

Bukkekalder kr. 299,-

Markedets eneste bukkekalder der kan anvendes uden for brunstperioden

www.dangate.dk · info@dangate.dk · Tlf: 22 72 70 15 · følg os på vores Facebook profil

Alle tænkte på ulv, da landmand Jørgen Andersen, Thorning, fandt denne cirka 250 kg tunge tyrekalv død den 15. oktober 2014. Men DNA-analysen sagde hund. Sådan som det i øvrigt har været i knap halvdelen af de tilfælde, hvor mistanken var rettet mod ulv.

► terår, efter at der er kommet ulv.

- Jeg tror, at ulvene har været her meget længere, end man tror, i al fald tre-fire år før 2012. Jeg har en kammerat, som var på besøg hos mig. Han så to gå sammen ganske tæt ved mit hus - en lille og en stor ulv - for to år siden, oplyser Michael Hauge.

I hele Søby-området som sådan - et areal på cirka 2.000 hektar - mener Michael Hauge, at der årligt nedlægges cirka 100 hinder og kalve samt 20 hjorte. Et tal, som tilstedeværelsen af ulv ikke har ændret på.

Mere information, tak!

Michael Hauge var en af de tre initiativtagere til et stort fællesmøde med deltagelse af over 200 mennesker i Fasterholt Forsamlingshus i maj sidste år. Her blev blandt andet ulv debatteret.

- Forud for mødet talte jeg med nogle stykker, som mildt sagt var me-

get kritiske over for ulv. Jeg bad dem komme til mødet, hvor de kunne høre, hvad der ville blive fremlagt, og komme med alle de spørgsmål, de havde lyst til.

- Alligevel var der ikke én af dem, der spurgte ind til ulv, efter at de havde lyttet til foredraget af Mads Flinterup (som sidder som Danmarks Jægerforbunds repræsentant i den arbejdsgruppe under Vildtforvaltningsrådet, der udarbejdede forvaltningsplanen for ulv, red.). Jeg spurgte dem hvorfor. Svaret var, at al den fakta, som Mads Flinterup havde fremlagt, så at sige havde taget ordene ud af munden på dem. Det er et bevis på, at omkring dette dyr kan vi ikke få information nok! Når nogle jægere alligevel stædigt bliver ved med at holde fast i det sejlivede rygter, at „Ulvene er sat ud“, så er det for mig at se for at have en begrundelse for at kunne blive ved med at være negative.

Michael Hauge mener dog, at der har været en udvikling i retning af at være mindre skeptisk over for ulv, bl.a. foranlediget af foredraget i Fasterholt. Han bedømmer, at stemningen forud for mødet var, at jægerne var delt i to cirka lige store grupper for og imod ulv, mens tallet bagefter ændrede sig til måske 80 procent positive, eller i al fald ikkenegative, og 20 procent negative.

Nej tak til ulv

Jørgen Bryholt driver et stort landbrug ved nordsiden af Gludsted Plantage. Han er ivrig jæger og er formand for Gludsted Hjortelav. Han og hans kone købte en lille skovejendom i nærheden af Filipstad i Värmland i Sverige tilbage i 2005, og her er Jørgen Bryholt med i elgjagt en eller to gange om året. Hvad han har hørt om ulv fra sine svenske naboer og kammerater i jagtlaget, har gjort ham til en arg modstander af ulv.

- En af mine naboer, Claes-Göran Lindberg, var den første i laget til at miste en hund på grund af angreb af ulv i september 2008. Og i slutningen af november samme år mistede han også sin elghund af samme årsag og blev den første svensker, som mistede to hunde i samme sæson.

- Siden dengang har mine svenske venner kun villet slippe deres hunde, når de er sikre på, at der ikke er ulv i området. Vi har ikke mistet flere i vores lag på 3.700 hektar, men andre steder i kommunen er der blevet dræbt tre eller fire andre hunde.

- Inden der kom ulv i området, var vores kvote 14 voksne elge og 14 kalve. Sidste sæson hed kvoten ni voksne og syv kalve, men vi nedlagde kun fire voksne og to kalve. Ja, jeg ved godt, at så bliver der måske skudt lige så mange elge som normalt eller flere andre steder, men det hjælper jo ikke hos os.

- Det samme vil ske i Danmark; når der har været ulv i området, kan du ikke forvente at få udbytte af en jagt, du holder dagen efter. Men på nationalt plan tror jeg såmænd, at der stadig vil blive nedlagt lige så meget. Mit problem med ulv går i retning af husdyr. At vi ikke kan have vore hunde løse, eller at vi risikerer at miste husdyr.

Jørgen Bryholt anerkender det faktum, at problemet med ulv kontra hund tilsyneladende er et rent svensk

problem. Der kendes ikke til målrettede angreb på hunde i Tyskland, hvor højst en håndfuld hunde er blevet dræbt, blandt andet en gammel schæfer, der strejfede i et af de mest ulvetætte områder syd for Berlin, samt en tysk jagtterrier, der hidsigt forfulgte en ulv, til det store rovdyr vendte sig til modangreb.

- Ja, jeg undrer mig over, at der ikke er sket mere i Tyskland eller for så vidt i Danmark endnu. Jeg kan faktisk ikke forstå, at det endnu ikke er sket i Danmark, siger Jørgen Bryholt. - Men jeg håber da, at det har noget at gøre med en anderledes adfærd hos ulvene i Tyskland og Danmark.

Hvad er „uønsket adfærd“?

I forvaltningsplanen for ulv er der åbnet op for, at hvis en ulv udviser „uønsket adfærd“, så kan Naturstyrelsen beslutte sig for at skyde den.

Netop dette punkt vil nok komme til at fylde rigtigt meget både i 2015 og fremover. For hvad er uønsket adfærd egentlig?

At en ulv ikke øjeblikkeligt stikker af, hvis den møder mennesker, og måske oven i købet viser nysgerrig-

hed, skal næppe tages som udtryk for, at der garanteret er en risiko ved det individ. Det kendes fra udlandet, at især unge ulve kan være vældigt nysgerrige. Ud fra hvad vi har hørt af hændelser i Danmark gennem de sidste tre år, så tror jeg personligt, at man skal være varsom med at råbe „uønsket adfærd“, fordi en ulv finder på at kigge sig omkring i udkanten af en by eller ikke øjeblikkeligt tager benene på nakken ved mødet med mennesker.

Vi taler om et stort, stærkt, 30-40 kg tungt rovdyr uden naturlige fjender, som ikke har været udsat for jagt. Hvorfor skulle sådan en ulv flygte skræmt, hvis eksempelvis en bilist stopper og kigger på den?

Den polske ulveforsker Sabrina Nowak har studeret ulve i over 20 år, og hver vinter går hun på sporet af nogle af de 850-900 ulve, som er i Polen. Når det er hård vinter med megen sne, foregår det på snesko. To-tre gange hver vinter når hun ind på 10-20 meters afstand af en til fem ulve. Nogle gange udviser ulvene en vis nysgerrighed over for hende, men de ender altid med at trave eller løbe

væk. Hun har aldrig følt sig truet.

Som hun skriver i en mail til Jæger: „Jeg er 162 cm høj, jeg vejer 52 kg, og jeg har alene været meget tæt på ulve så mange gange - og jeg lever stadig!“

Fra Sverige kendes mange tilfælde af angreb af ulv på hund. Ifølge hjemmesiden:

<http://www.vargfakta.se/vargfakta/vara-vargdodade-hundar-1998-2011/> er der fra og med 2005 frem til i dag blevet dræbt i alt 215 hunde. Den sidste blev dræbt i januar 2015 (dette skrives ultimo april). Langt flertallet har været enten drevere (små, langsomtgående hunde, som under konstant glammen går på fod af typisk hare) eller elghunde, som glammer, når de har stillet elgen. Tilsyneladende har de svenske ulve vænnet sig til, at når der glammes i skoven, så kan de bare følge lyden frem til et ret let måltid.

Det er naturligvis en stærkt uønsket adfærd. Men heldigvis er dette endnu ikke sket i Tyskland eller Danmark, og man kan håbe, at de svenske ulve forbliver alene om den optræden.

steinar@post.tele.dk

Letland oplever i disse år en massiv indvandring af ulve fra Hviderusland og Rusland. Dette foto er fra slutningen af marts 2014. Letterne - som har en kvote på ulv - nedlagde næsten 300 ulve i sæsonen 2013/14. Heriblandt dette unge par.